

ПАЛІНА КОРНЕВА

Палёт на Марс

Апавяданне

Корнева Паліна нарадзілася 9 лістапада 2004 года ў Барысаве. Скончыла беларускамоўную гімназію № 2 г. Барысава. Цяпер — студэнтка лячэбнага факультэта Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта. Лаўрэат Рэспубліканскага конкурсу літаратурнай творчасці студэнтаў і школьнікаў «БрамаМар», дыпламант Рэспубліканскага конкурсу даследчых работ па беларускай мове і літаратуры і Мінскага абласнога конкурсу літаратурных твораў сярод школьнікаў «Лірнік Міншчыны». Лаўрэат літаратурнай прэміі імя М. Мятліцкага. Аўтар кнігі прозы «Я еду на хуткім цягніку».

.....

*Чалавеку, які паслужыў
натхненнем, чалавеку, які
стаў для мяне падтрымкай
на Марсе, геніяльнаму хірургу
Мікалаю Аляксандравічу...*

Я выходзіла з морга ў самым мёртвым настроі. Гэта была сярэдзіна кастрычніка. Вялізныя хмары зліліся над галавой у адзінае палатно, што абяцала сур'ёзную навальніцу. Зрэдку скрозь яго прадзіраліся сонечныя кінжалы, але знікалі яны гэтак жа раптоўна, як і з'яўляліся.

Увесь семестр я чакала, калі ж нашу групу павядуць на ўскрыццё трупам. Узорнае бязладдзе: усе ўжо хадзілі, а мы не! Чамусьці наша выкладчыца адцягвала гэты момант, нібыта спецыяльна. Аднойчы я амаль дайшла туды сама, але здаровы санітар схопіў мяне за руку: «Не паложана!»

І вось, дзень X настаў. На адзін з заняткаў выкладчыца прыйшла ў больш доўгім

халаце, чым звычайна, і жэстам паказала на выхад. Мудрагелістыя калідоры, аздобленыя сіне-белай пліткай, здавалася, не мелі канца. У спіну дзьмуў скразны паток паветра, і крысо халата выкладчыцы ўзвіталася, як у прыгожым інтра для медыцынскага серыяла.

Сцены калідора ўрэшце змянілі выгляд — сталі цалкам белыя.

— Ну, вось мы і дайшлі. І перш чым наведаць секцыйную залу... ванітаваць бяжыце вунь туды, — я не даслухала выкладчыцу да канца і ступіла за шчыльную празрыстую штору.

Зайшла і адразу ж выйшла па траекторыі. Таго, што паспеў вычапіць мозг за пару секунд, уражліваму чалавеку было б дастаткова для страты прытомнасці. Тры сталы з нержавеючай сталі стаялі сярод залы, і на кожным ляжала па бледна-зялёным чалавеку. У спёртым паветры адчуваўся не проста пах біялагічных вадкасцей, а рэзкі ванітны смурод. Па белай плітцы на

АРСЕНІЙ ГРОДА

Восеньскі вецер

Хоку

Грода Арсеній нарадзіўся 27 лістапада 2007 года ў Мінску. Студэнт філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Вершы друкаваліся ў часопісе «Бярозка» і штотыднёвіку «Літаратура і мастацтва».

.....

* * *

Восеньскі вецер:
Высокія хваіны
Бясконца рыпцяць.

* * *

Як хмары бягуць,
Так падарожнічае
З ветрам лістоўка.

* * *

Чорнае пер'е:
Няўмольна дзяўбе крумкач
Скарынку хлеба.

* * *

Паўночны вецер
Калыхае травінку:
Шпацыр з сабакам.

* * *

Голуб узняўся,
Лапочучы крыламі,
З майго пад'езда.

* * *

Цішыня ў двары:
Раніцай з дому выйшаў.
Плывуць аблогі.

* * *

Ноч на вакзале:
Святло фар і ліхтароў.
Зорак не відаць.

* * *

Садзяцца птушкі
На дах замкавай вежы.
Муры ў руінах.
Толькі шчабятанне чую,
Даўно сціхнуў звон мячоў.

* * *

Іду: абмінуў
Кусцік пасярод сцежкі.
Згіне пад ботам!
Сотні міма праходзяць,
Адзін наступае ўсё ж.

Фота з архіва А. Гроды

КАЦЯРЫНА МІЗЕРЫЯ

Кучаравыя
воблакi Мінска

Вершы

Мізерыя Кацярына нарадзілася 9 лютага 2002 года ў Брэсце. Скончыла філалагічны факультэт Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. С. Пушкіна па спецыяльнасці «беларуская філалогія». Працуе рэдактарам. Вершы друкаваліся ў газетах «Кобрынскі веснік», «Зара», «Літаратура і мастацтва», часопісах «Маладосць», «Астрамечаўскі летапіс» і калектыўным зборніку «Берасцейская скарбніца». Лаўрэат рэспубліканскага конкурсу творчай моладзі «Аўтограф», конкурсу маладых літаратараў «Першацвет» і міжнароднага фестывалю-конкурсу паэзіі і паэтычных перакладаў «Берагі сяброўства», дыпламант міжрэгіяльнага паэтычнага конкурсу «Браславская обитель».

Крык жураўліны

Светлай памяці Васіля Быкава

З неба чуецца крык жураўліны —
Невыносны адбітак вайны.
Тут калісьці ўзрываліся міны,
Тут амаль не было цішыні.

Ім бы толькі дажыць да світання,
Промень сонца ўбачыць яшчэ.
Будзе цяжкім з жыццём развітанне,
Але час так павольна цячэ...

Ім, напэўна, не будзе балюча,
Кажуць, мёртвым зусім не баліць.
Вып'юць роднай вадзіцы гаючай,
Каб і «там» сны дзівосныя сніць.

І жыццё непаўторнай баладай
Застанецца ў сотнях радкоў.

Ціхай памяці вечнай уладай
Ім ўдзячных за ўсё землякоў.

На знаёмых да болю старонках
Застанецца адбітак святы.
Не парваць гэтай нітачкі тонкай,
Не пазбавіцца той гаркаты,

Што турбуе збалелыя сэрцы,
У кожны дом зазірнула яна...
На старонках усё ж застаецца
Адгалоскам жахлівым вайна.

Будзе жыць незагойнаю ранай
Памяць вечная ў сэрцах людскіх.
У абелісках, вачах ветэранаў
І ў песнях, знаёмых такіх...

У аповесцях зноўку шукаю
Ледзь улоўныя знакі бяды.
А пад скуру ізноў пранікаюць
Незабыўнага жаху сляды...

ВІКТАР ШНІП

Зоркі як анёлаў вочы...

Вершы

Шніп Віктар нарадзіўся 26 сакавіка 1960 года ў вёсцы Пугачы Валожынскага раёна. Скончыў Мінскі архітэктурна-будаўнічы тэхнікум і Вышэйшыя літаратурныя курсы Літаратурнага інстытута імя А. М. Горкага ў Маскве. Працаваў у часопісе «Беларусь», у газеце «Наша слова». З 1995 па 2004 год быў намеснікам галоўнага рэдактара і галоўным рэдактарам штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва».

Цяпер — намеснік дырэктара выдавецтва «Мастацкая літаратура» — галоўны рэдактар часопіса «Полымя». Аўтар многіх кніг паэзіі і прозы. Лаўрэат прэміі імя Уладзіміра Маякоўскага (1987), літаратурнай прэміі «Залаты Купідон» (2007), спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у намінацыі «Мастацкая літаратура» (2008), Нацыянальнай літаратурнай прэміі (2021), літаратурнай прэміі імя Максіма Танка (2023) і інш.

Калі ў вадзе згасе сонца
І сонцам робіцца вада,
На небе, як на фотаплёнцы,
Мядзведзіца мая відаць.
Яна вялікая, як мара,
Якой з табою мы жывём.
Яна хаваецца за хмары,
Як за стагі сівыя, днём.
І я табе кажу пра шчасце,
Пра вечны шлях, пра дым травы.
І не баюся я прапасці
У гэтым свеце, дзе жывы
Яшчэ прамень старога сонца,
Якое робіцца вадой,
Якой праз нас цячы бясконца
І заставацца залатой,
Як зоркі, што цяпер над намі,
Дзе ёсць мядзведзіца мая
З такімі сумнымі вачамі,
Якія бачу толькі я.

З нас кожны мог не нарадзіцца
І ў белым свеце не пажыць.
Вадою дзеліцца крыніца.
Да нас, як і ад нас, бяжыць
Вада, дзе спіць агонь крылаты.
Мы любім на агонь глядзець,
Ды не тады, гараць як хаты,
А як душу спрабуем грэць,
Калі ёй холадна пад сонцам
У нашым свеце, у якім
Нікому з нас не жыць бясконца,
Як і не радавацца ўсім
Вадзе, што выбегла з крыніцы,
Агню, што ўспыхнуў і пагас.
З нас кожны мог не нарадзіцца.
Ды гэта не яднае нас...

МАРГАРЫТА ЛАТЫШКЕВІЧ

Ваўкалакі¹

Неагатычны раман

Латышкевіч Маргарыта нарадзілася 19 студзеня 1989 года ў Брэсце. Скончыла філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, працягвала навучанне ў магістратуры і аспірантуры. Працуе ў галіне наратыву камп'ютарных гульняў, жыве ў Полацку. Піша вершы і прозу. Актыўна развіваецца ў жанры міфалагічнага фэнтэзі.

Аўтар кніг вершаў «Ппульс навальніц», «Там, дзе сэрца», кніг прозы «Яблыкi», «Наш дом», «Уласны крыж», «Лісiныi перстенеk», «Муры, Том і дырыжаблiк», «Вершнікi на дарозе». Лаўрэат Нацыянальнай лiтаратурнай прэміі Беларусі.

25

Заля, хай і заходзілася шэптамi ды аханнем, хай і штохвiлiны поўнiлася чуткамі пра ваўкалака ў садзе, пра людажэра-забойцу пад вокнамі, усё ж скiравала ўвагу на Арсенцьева. Соф'я адчувала трывогу, што вiсела ў паветры, і чула прыглушаныя, абрывiстыя гутаркi — быццам вакол пад ветрам неслiся, адна за адной, азёрныя хвалi.

А вось Иван Сямёнавіч, здаецца, не адчуваў усеагульнага напружання або, прынамсi, не паказваў гэтага. Заклаўшы рукi за спіну і расправiўшы плечы, ён працягваў, час ад часу павышаючы голас, каб перакрыць шэпты ў натоўпе:

— Все вы, вероятно, слышали сплетни о... простите, так называемых вовколаках.

Глупые пересуды, однако, стали чересчур занимать всех вас. Не будем смешивать ряд прискорбных случаев с волком-людоедом и разбойные нападения. Заверяю, господа, со всеми угрозами мы успешно и своевременно справились и опасности более нет.

Арсенцьеў зрабiў тут паўзу, каб перавесцi дыханне, і таму добра было чуваць бубненне Дыля ў натоўпе. Плёткi кацiлiся вакол, абрастаючы плоццю... і поўсцю. Ваўкалакi, ваўкалакi! Тут, зусiм побач, у графскiм садзе. Сам вiцэ-губернатар казаў, быццам ваўкалакi тут. Можа, ужо зазiраюць у вокны. Можа, ужо грукаюць у дзверы... Страшныя, ненажэрныя, з акрываўленымi пашчамi. Ваўкалакi!..

— Людажэр Казюк прывёў сваю зграю,— аўтарытэтна прашамкаў нехта ў Соф'i над самым вухам.— Баляваць на шляхецкiм мясе...

¹ Працяг. Пачатак у №№ 1—4, 6, 8, 9 за 2025 год.

ІНТЭРВ'Ю

ІГАР ВОЛЧАК:

«Стыль майго
жыцця —
імправізацыя»

«У мяне няма ніводнага «пустога» дня, кожны дзень нейкая падзея», — гэтыя словы Ігара Віктаравіча Волчака — не проста пра спрыяльныя абставіны... Такія людзі, як ён, самі ствараюць штодзённыя падзеі, імкнучыся зрабіць як мага болей, аддаць як мага болей, рэалізуючы свой талент...

Хаця тут хутчэй трэба казаць у множным ліку: таленты. Бо заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Ігар Волчак — не толькі легендарны рэжысёр-аніматар, але і кампазітар, музыкант, сцэнарыст, выкладчык... Пералічваць яго ўзнагароды за перамогі на ўсемагчымых конкурсах і фестывалях занадта доўга — само імя ўжо міжнародны брэнд... А згадаць яшчэ і гра-

мадскую дзейнасць — узначальваў Саюз кінематаграфістаў, арганізоўваў і «журый» фестывалі... Для размовы з Майстрам мы сустрэліся на кінастудыі «Беларусьфільм», дзе Ігар Віктаравіч стварыў столькі шэдэўраў. Дык ці можна сёння казаць пра «школу Ігара Волчака»? Што Майстар думае пра «маладую змену»?

Пра энергетыку станоўчую

● — Пра моладзь усё неадназначна... — задумваецца Ігар Віктаравіч. — Я выкладаю ў Інстытуце сучасных ведаў на кафедры дызайну анімацыі, камунікую з моладдзю. А ведаецца чаму? А ўсё таму, што Аляксандр Сяргеевіч Пушкін напісаў «Я молод юностью чужой». Мне вельмі цікава, чым жыве моладзь. Напачатку быў засмучаны, таму што студэнты трапіліся, як чыстыя аркушы. Цяпер да гэтага стаўлюся спакойна, толькі папярэджваю: «Зараз у вас ёсць шанц нешта даведацца. Вучыцеся». Я сам прайшоў вялікую школу, у мяне былі выбітныя выкладчыкі. Напрыклад, гісторыю мастацтваў у мяне чытала Паола Дзмітрыеўна Волкава. Пакуль яна была жывая, мы з ёй сябравалі. Зблізіліся, калі я вучыўся на Вышэйшых рэжысёрскіх курсах. З гісторыкам Натанам Эйдэльманам таксама сябравалі, з філосафам Мерабам Мамардашвілі. Мы знаходзіліся ў адной кампаніі па той жа самай прычыне: ім было цікава, чым жыве моладзь, і было прыемна, што моладзь цікавіцца тым жа, чым і яны... А тут пытаюся ў студэнтаў: што такое мастацтва? Не ведаюць. Я кажу: «Як вы можаце займацца прадметам, калі нават не ведаеце, што гэта такое і нашто яно? Калі чалавек не разумее свой прадмет, яму ж сумна».

● — *Але паняцце мастацтва настолькі шырокае, што няма адзінага вызначэння... А колькі адгалінаванняў унутры самога мастацтва — ад рамантызму да постмадэрнізму...*

АРЫНА ШОСТАК

Кніжны водар

Павінна прызнацца, я хвора. Гісторыя маёй хваробы бярэ пачатак у зусім раннім дзяцінстве. З узростам сітуацыя пагаршалася. А калі бацькі навучылі мяне чытаць, хвароба набыла хранічны характар. І, напэўна, шанцу вылечыцца ў мяне няма. Вас цікавіць мой дыягназ? Я афіцыйна нюхальны бібліяман. Водар кніг — гэта любоў з першага погляду, больш дакладна, з першага паху. А яшчэ я нейкі дзіўны кніжны нюхач. Мяне не бударажыць пах новых кніг, толькі што выдадзеных у друкарні. Ён нейкі аднолькавы, сучасны, магчыма, больш хімічны. Новыя выданні для мяне пахнуць фарбай і клеём. На мой погляд, яны яшчэ не маюць душы. Душа з'явіцца, калі іх з ахвотай, захлынаючыся ад задавальнення, будуць чытаць з мятнай гарбатай альбо кубачкам кавы, гартаць з хваляваннем кожную старонку, насіць усюды з сабою: у яблыневы сад, на заняткі, у метро. Водар кнігі, я ўпэўнена, цесна звязаны з яе ўладальнікам: хтосьці засушыў у ёй пялёстак ружы, нехта трымаў на кніжнай

паліцы шалік, прасякнуты парфумай, а ў кагосьці на старонцы рассыпалася карыца са смачнай свежай здобы.

Любімае выданне будзе напаўняцца водарам разам з асабістымі рэчамі ўдзячнага чытача, а потым яго паставяць у кніжную шафу на самае пачэснае месца, адкуль будзе відаць толькі краёчак вокладкі. Вось гэта ўдалае жыццё кнігі. І водар ад яе стане з цягам часу самым дурманлівым і непаўторным.

Больш «правільна» для мяне пахнуць выданні з кужэльным краёчкам. Такія кнігі я бачыла і не магу дагэтуль надыхацца імі ў дзядулевай бібліятэцы: нямецкія слоўнікі, па якіх вывучалі замежную мову дзядуля, а потым матуля, дзіцячыя кнігі маёй маці і яе старэйшай сястры, надрукаваныя ў 1950—1960-я гады мінулага стагоддзя і набытыя руплівым дзядулем-бібліяфілам у букіністыцы. Гэта Жозэф Зобель «Хлопчык з Антыльскіх астравоў» і «Маленькія трагедыі» А. С. Пушкіна. У дзяцінстве водар першай кнігі мяне пераносіў на плантацыі цукровага трыснягу вострава Марцініка на дапамогу беднаму негрыцянскаму хлопчыку. Другая кніга пужала сваімі дакладнымі графічнымі малюнкамі, а імя Сальеры чамусьці не абяцала нічога добрага, хаця на той момант я нават і не здагадвалася, што гэта за персанаж.

Нехта скажа, кніжны водар — проста хімічны працэс распаду кнігі, яе паступовая смерць. Не згаджуся ніколі. Гэта, наадварот, працяг яе жыцця, яе бессмяротнасць, калі хочаце.

Вам падабаецца чытаць электронную кнігу? Для мяне гэта бяздушная металічная замена твору мастацтва, жыццёвая неабходнасць і не больш за тое. Сурагат кніжнай культуры, які выцясняе з нашага жыцця папярковую прыгажуню.

Шостак Арына нарадзілася 14 сакавіка 2008 года ў Мінску. Навучаецца ў сярэдняй школе № 126 г. Мінска. Лаўрэат Рэспубліканскага літаратурнага конкурсу «БрамаМар» імя У. А. Капцава. Літаратурны дэбют у «Маладосці».

АНАТОЛЬ ЗЭКАЎ

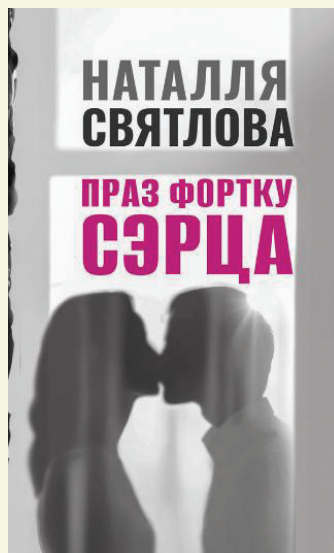
Сэрца,
расхінутае насцеж

Прызнаюся адразу: зборнік вершаў Наталлі Святловай «Праз фортку сэрца» я чытаў яшчэ ў рукапісе, бачыў, як маладая паэтка хвалявалася, здаўшы яго ў Выдавецкі дом «Звязда». Асабліва калі даведалася, што кнігу, якую меркавалі выдаць да Дня беларускага пісьменства ў Івацэвічах, перанеслі на невядомы тэрмін. Вельмі ж хацелася Наталлі прэзентаваць яе падчас урачыстасцей у сваім родным горадзе. Але, як кажуць, лепш пазней, чым ніколі.

Кніга «Праз фортку сэрца» складаецца з трох раздзелаў: «Ружаў пяць», «Пацалунак у вочы» і «Вачніцы святлафораў», але падзел гэты даволі ўмоўны, бо ў кожным побач з філасофскай лірыкай суседнічаюць і вершы пра каханне. Паэтка смела разважае над складанымі пытаннямі і праблемамі нашага быцця. Напрямую звяртаючыся да свайго чытача, паэтка дае яму параду:

Мерай узрост не гадамі жыцця —
Днямі, што поўныя стомы
Ад ратавальнага сэрцабіцця
Душ ледзяных, непрытомных.

Паэзія Наталлі Святловай не гучна-крыклівая, яна абсалютна спакойная, пераважна роздумна-разважлівая, я сказаў бы, у нечым ціхая, але за гэтай цішынёй-спакоем схаваны такой моцы эмацыйны зарад, што, здаецца, толькі крані — і ён імгненна гатовы выбухнуць: «Галопам паскачам туды, // Дзе лет-

Наталля Святлова. Праз фортку сэрца : вершы. — Мінск : Выдавецкі дом «Звязда», 2025. — 40 с.

нія травы п'юць росы, // І выпусцім з рук павады, // І вытапчам луг сенакосны».

У кнізе змешчана некалькі вершаў-прысвячэнняў: Алесю Марціновічу, А. В., М. К., у тым ліку і аўтару гэтай рэцэнзіі, але найбольш кранальныя, на мой погляд, творы, адрасаваныя маме (менавіта так, а не маці, як мы сустракаем у многіх іншых паэтаў). Наталля Святлова параўноўвае маму з пчолкай: «Ты пчала, а не аса». «Беззупынна збіраеш мёд // На суровых палях жыццёвых». А яшчэ яна называе маму: «Ты аблачынка <...> // Увасабленне святла і вясны, // Кветка прыўкрасная ў новым бутоне...»; «Ты як іскрынка ў раскошным уборы // І дабрадзейнасці праведны квет. // Як бірузы пералівы на моры, // Ты для мяне — дарагі амулет».

Паэтка вініцца перад мамай, што не заўсёды слухала яе, часам неадэкватна ўспрымала яе заўвагі і парады;

Я цябе не разумела,
Бо жыла пад свой дэвіз.
Задзірацца і спрацацца,
Часам колка адказаць —
Так з людзьмі прывыкла знацца...

Праз некаторы час, асэнсаваўшы свае не зусім прыстойныя ўчынкі, яна, нарэшце, перагледзела ранейшыя паводзіны і просіць дарагога ёй чалавека: «Прабач жа мне, аднак, за слёзы // Ад злых, халодных, рэзкіх слоў» — і шчыра прызнаецца: «Носа больш не задзіраю // З ганарлівасцю ўтару».